

Fundacja „Ośrodek Rozwoju Kompetencji Akademickich”

AREA NAUKI

kwartalne międzynarodowe czasopismo naukowe

LUBLIN 2020

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

dr **Yuriy Hofman** – Przewodniczący Rady Redakcyjnej (Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Lesi Ukrainki)

prof. dr hab. **Jerzy Kopel** (Wyższa Szkoła Humanitas, Polska)

dr hab. **Rafał Sura** prof. KUL (Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska)

prof. dr **Eduard Kisiliuk** (National Academy of Internal Affairs of Ukraine)

dr **Jan Telus** (Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach)

doc. dr **Ewa Jasiuk** (Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego, Wyższa Szkoła im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie)

doc. dr **Julia Fidria** (Kierownik Katedry Prawa i Postępowania Karnego Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Lesi Ukrainki)

RECENZENCI:

prof. dr hab. **Marcin Szewczak** prof. KUL (Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska)

prof. dr hab. **Jolanta Góral-Półrola** (Dziekan Wydziału Pedagogicznego Staropolskiej Szkoły Wyższej, członkini zarządu Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego)

prof. dr hab. **Alexander Bradul** (Kryvyi Rih National University, Ukraine)

prof. dr n.med., Psycholog **Danuta Kossak** (Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach, Polska)

dr **Wacław Kotliński** (Dyrektor Instytutu Nauk Ekonomicznych, Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach, Polska)

REDAKCJA:

Albert Gofman (sekretarz redakcji, redakcja językowa, język ukraiński)

Julian Hofman (redakcja językowa, język polski)

Ruslana Smolinska (redakcja językowa, język angielski)

Wydawca:

Fundacja „Ośrodek Rozwoju Kompetencji Akademickich”

20-023 Lublin, ul. Fryderyka Chopina 41/2, tel: +48 515 676 500

KRS 0000651857 NIP 7123325074 Regon 366073308

Nakład: papier - 100 egz., na CD-ROM - 100 egz.

DRUK:

DMK Studio s.j

Aleksandra Świętochowskiego 38, 20-467 Lublin, Polska.

ISSN 2544-1035

„AREA NAUKI” to kwartalne, międzynarodowe czasopismo naukowe wydawane przez Fundację „Ośrodek Rozwoju Kompetencji Akademickich”. Treści niniejszej publikacji stanowią własność intelektualną poszczególnych autorów, za które każdy z nich odpowiada. Fundacja nie ponosi odpowiedzialności za treść i sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

SPIS TREŚCI

- 5 ----- **Bondar Julia**
MODEL KSZTAŁTOWANIA KREATYWNOŚCI UCZNIÓW
MŁODSZYCH KLAS SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z
WYKORZYSTANIEM TECHNOLOGII INTERAKTYWNYCH
- 14 ----- **Fidria Julia**
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZAWODOWA PRAWNIKA ZA
OKAZYWANIE BRAKU SZACUNKU UCZESTNIKOM
PROCESU (NA PRZYKŁADZIE SĘDZIEGO)
- 23 ----- **Hofman Yuriy**
KONTROLA SĄDOWA NAD WYKONYWANIEM ORZECZEŃ
W SĄDOWNICTWIE GOSPODARCZYM
- 33 ----- **Karpinska Natalia**
WŁAŚCIWOŚCI ROZWOJU PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH
ŚRODKÓW SANITARNYCH I FITOSANITARNYCH NA
ETAPIE ICH TWORZENIA (1991-2004R.)
- 42 ----- **Kozak Wasyl**
POJĘCIE I FORMY OBIEKTYWNEJ STRONY
BEZPRAWNEGO OBIEGU MOTORYZACJI
- 51 ----- **Makarenko Ołeksij**
TEKSTY PSALMÓW NA KONCERTACH PARTESOWYCH
MYKOŁY DYLECKIEGO
- 60 ----- **Rym Taras**
UZNANIE PRAWA JAK SPOSÓB OBRONY PRAW
INWESTORA W BUDOWNICTWIE
- 68 ----- **Samchuk-Kolodiazna Zina**
TEORETYCZNE I PRAKTYCZNE PROBLEMY W
DEFINIOWANIU POJĘCIA SPADKU I JEGO SKŁADU
- 76 ----- **Starczuk Oksana**
STOSUNKI FAKTYCZNE POMIĘDZY KOBIETĄ I
MEŹCZYZNĄ, KTÓRZY SĄ W ZWIĄZKU PARTNERSKIM,
MIESZKAJĄ RAZEM JAKO RODZINA, LECZ NIE
PRZEBYWAJĄ W ŚLUBIE: DOŚWIADCZENIE UKRAIŃSKIE
I MIĘDZYNARODOWE
- 84 ----- **Sywołap L.**
WSPÓŁCZESNE TENDENCJE ZEWNĘTRZNEJ
DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEDSIĘBIORSTW
- 94 ----- **Szakin Rostysław**
POJĘCIE PRZEMOCY WOBEC DZIECI JAKO FORMA
PRZEMOCY W RODZINE

Fidria Julia

*doktor nauk prawnych, docent, Kierownik
Katedry Prawa i Postępowania Karnego
Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu im.
Lesi Ukrainki*

*(Юлія Фідря, к.ю.н., доцент, завідувач
кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету
імені Лесі Українки)*

**ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАВНИКА ЗА ПРОЯВ
НЕПОВАГИ ДО УЧАСНИКІВ ПРОЦЕСУ (НА ПРИКЛАДІ СУДДІ)**

Стаття присвячена дослідженню окремих аспектів невиконання суддею передбаченого Законом України «Про судоустрій і статус суддів» обов'язку виявляти повагу до учасників процесу. Розкрито етичну природу та зміст даного обов'язку, його значення та цінність як для судді, так і для суспільства. Спираючись на приклади дисциплінарної практики Вищої ради правосуддя, у статті проаналізовано різновиди поведінки судді, які можуть свідчити про прояв неповаги, деталізовано види учасників процесу, які найчастіше потерпають від такої поведінки судді.

Наслідками прояву неповаги до учасників процесу з боку судді є притягнення його до дисциплінарної відповідальності. Така відповідальність є досить ефективним засобом забезпечення відповідності поведінки судді під час здійснення правосуддя високим професійним стандартам, а також дієвим засобом запобігання вчиненню такого дисциплінарного проступку у подальшому.

Ключові слова: професійна відповідальність, суддя, дисциплінарна відповідальність судді, суддівська етика, обов'язки судді, неповага до учасників процесу.

Професійна відповідальність, у тому числі й правника, зумовлена наявністю специфічних професійних норм і правил, які регулюють поведінку цього фахівця у процесі здійснення ним професійної діяльності. На думку В. Суценка, професійна відповідальність правника – це здатність будь-якого представника правничої професії (фізичної чи юридичної особи) звітувати перед собою та іншою особою, суспільством, державою за результати своєї професійної діяльності й одержувати на підставі такої звітності від себе та від інших позитивні чи негативні оцінки (санкції) своєї професійної діяльності [1, с. 6]. Професійна відповідальність правника значною мірою є його особистісною якістю, що проявляється через усвідомлення ним цінності предмета відповідальності, осмислення важливості професійних завдань, а також передбачення результатів своїх дій чи ухвалених рішень та готовність відповідати за них.

Суддя як представник правничої професії виконує надважливу функцію – здійснює правосуддя на засадах верховенства права, забезпечуючи кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією України та іншими законами. При цьому вкрай необхідним є високий рівень довіри та поваги до судді, суду, а також авторитетність судової влади у суспільстві. Саме професійна відповідальність судді виступає вагомим внутрішнім чинником, який формує у судді стійкий особистий імператив певної поведінки, що, у свою чергу, впливає на ефективність здійснення правосуддя, а також підвищення довіри та поваги до суду та судової влади в цілому. Як справедливо зазначається в літературі, члени суспільства розглядають поведінку суддів як невід’ємний складник довіри до судів і держави загалом. Потреба в забезпеченні такої довіри передбачає існування інституту відповідальності суддів, які не виправдовують такої довіри і перетворюються на інструмент свавілля [2, с. 1].

Одним із факторів впливу на формування професійної відповідальності судді є етичні стандарти поведінки, які на сьогодні сконцентровані у Кодексі суддівської етики, затвердженому XI черговим з’їздом суддів України 22 лютого 2013 року [3]. У Кодексі були враховані положення ряду міжнародних нормативних актів, серед яких: Бангалорські принципи поведінки суддів (2006р.), Європейська хартія про закон щодо статусу суддів (1998р.), Рекомендація СМ/Rec (2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам відносно суддів: незалежність, ефективність та обов’язки.

Суддя є ключовою фігурою під час здійснення правосуддя, а тому його поведінка повинна бути бездоганною, взірцевою. Саме суддя визначає та створює у судовому засіданні атмосферу, у тому числі й морально-етичну, необхідну для справедливого судового розгляду. Як зазначається у ст. 1 Кодексу суддівської етики, суддя повинен бути прикладом...дотримання високих стандартів поведінки з метою зміцнення довіри громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду.

Відповідно до ст. 8 Кодексу суддівської етики суддя повинен здійснювати судочинство в межах та порядку, визначених процесуальним законом, і виявляти при цьому тактовність, ввічливість, витримку й повагу до учасників судового процесу та інших осіб. Згідно ст. 9 Кодексу суддя під час здійснення правосуддя не повинен допускати проявів неповаги до людини за ознаками раси, статі, національності, релігії, політичних поглядів, соціально-економічного становища, фізичних вад тощо та дозволяти цього іншим. Крім того, обов’язок виявляти повагу до учасників процесу закріплений у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (п. 4 ч. 7 ст. 56) [4].

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає повагу як почуття шани, прихильне ставлення, що ґрунтується на визнанні чийх-небудь заслуг, високих позитивних якостей когось, чогось [5, с. 992]. У Коментарі до Кодексу суддівської етики зазначається, що повага представляє собою шанобливе ставлення до людей, яке враховує їх особистості, інтереси, життєвий досвід [6, с. 74]. Повага є важливим індикатором правової культури та правосвідомості

судді, свідченням його високого світоглядного рівня та моральних якостей. Поважне, шанобливе ставлення судді до учасників процесу, як правило, викликає таке ж ставлення у відповідь, сприяє налагодженню нормальних ділових взаємовідносин між учасниками засідання.

Під час здійснення правосуддя від судді очікують принциповості, рішучості та впевненості, стійкості та емоційної стабільності. Такі очікування формують в учасників процесу переконання у тому, що юридичний спір розглядатиметься й вирішуватиметься справедливо та безсторонньо. У Коментарях щодо Бангалорських принципів поведінки суддів, зокрема, вказується на те, що обов'язок судді полягає в тому, щоб неупереджено заслухати сторони, однак у разі потреби забезпечити контроль над проведенням розгляду та виявити належну твердість і зберегти атмосферу рівності, пристойності та порядку в залі суду [7, с. 149]. Також є висока ймовірність того, що суддя, який не піддався емоційному тиску чи впливу у ході засідання, встоїть і перед незаконним тиском, впливом чи втручанням у здійснення правосуддя з боку зацікавлених осіб, залишиться неупередженим та незалежним.

Поза тим, не слід забувати, що судові засідання у більшості випадків є конфліктним середовищем, де панують негативні емоції та напруга, а сторони із протилежними інтересами намагаються вирішити юридичний спір. Тому адресатом негативних емоцій сторін та їх представників часто є суддя, поведінка у відповідь якого може залежати від різних факторів та обставин. Тим не менше у критичних, напружених засіданнях суддя зобов'язаний зберігати витримку та контроль над ситуацією, а не «пливти за течією» чи навпаки, втрачати самовладання, зриватися, демонструючи емоції, у тому числі шляхом образ чи приниження учасників провадження. Судді повинні уникати висловлювань, коментарів, жестів та будь-якої некоректної поведінки, які можна обґрунтовано сприйняти як доказ неповаги до будь-кого з учасників процесу. Адже усі присутні у судовому засіданні мають право на ставлення, яке свідчить про повагу до їх людської гідності та основних прав.

Неповага судді до учасників процесу може проявлятися у формі образ, знущань, грубості, принизливих або зухвалих зауважень, зневажливих коментарів, навіть жартів. Адресатами такої поведінки судді можуть бути як професійні учасники судового засідання (прокурори, адвокати, слідчі, експерти), так і непрофесійні (потерпілий, свідки, позивач, відповідач).

Безумовно, описана вище поведінка судді не відповідає ст. 8 та/або ст. 9 Кодексу суддівської етики і повинна передбачати професійну відповідальність. Поза тим, відповідно до ст. 4 Кодексу порушення правил етичної поведінки, встановлених цим Кодексом, не можуть самі по собі застосовуватися як підстави для притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та визначати ступінь їх вини. Як зазначається в літературі, необхідно, щоб у діях (бездіяльності) судді було встановлено порушення вимог тих чи інших законів, а норми Кодексу суддівської етики у такому випадку є

допоміжним інструментом для обґрунтування підстав притягнення судді до відповідальності [6, с. 47].

Прояв суддею неповаги до учасників процесу є порушенням обов'язку, передбаченого п. 4 ч. 7 ст. 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Окрім того, однією з підстав дисциплінарної відповідальності судді згідно п. 3 ч. 1 ст. 106 цього Закону є, серед іншого, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу. Власне, саме для вказаної норми Закону статті 8, 9 Кодексу суддівської етики виступатимуть допоміжним інструментом, який допоможе обґрунтувати підстави притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Аналіз дисциплінарної практики Вищої ради правосуддя доводить, що факти некоректної (іноді навіть кричущої) поведінки суддів, які свідчать про вияв неповаги до учасників процесу, все ж існують. Надзвичайно показовим є рішення Першої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 28.09.2018р. № 3023/1дп/15-18 про притягнення судді Южноукраїнського міського суду Миколаївської області Волкової О.І. до дисциплінарної відповідальності [8] і застосування до неї дисциплінарного стягнення у виді внесення подання про звільнення її з посади судді.

Перша Дисциплінарна палата встановила, що суддя Волкова допускала висловлювання, які демонстрували явну неповагу судді до прокурорів («поки я головуєча, по голові у мене ходити не будете»), наголошувала на їхній непрофесійності та необізнаності з матеріалами справи, висловлювала обурення обставинами, які, на її думку, вчинені прокурорами, однак не стосуються вказаної справи («під тиском зухвалої поведінки прокурора Свінтковської, яка очолює просто бандитські групіровки в місті...»). По суті, суддя Волкова у позапроцесуальний спосіб та користуючись правами головуєчого у судовому засіданні принижувала прокурорів та зневажливо ставилася до них, що могло створити у стороннього та неупередженого спостерігача уявлення про непрофесійність та некомпетентність державних обвинувачів.

З технічного запису іншого судового засідання Перша Дисциплінарна палата встановила, що суддя Волкова О.І., демонструючи зверхність та вказуючи на необізнаність позивача у чинному законодавстві, під час оголошення позовної заяви у зневажливій формі коментувала зміст і оцінювала якість її складання («...якийсь віртуоз права писав, таке враження, що бачили, то і писали...які норми попадались на очі, те і викладали»), а спілкування з позивачем у процесі відбувалося у «побутовому» стилі («я теж не можу, коли мене примушують завідомо, щоб я ухвалила неправосудне рішення...хоть падайте в обморок»). Крім того, суддя допускала зневажливі висловлювання на адресу позивача, коментуючи стан його здоров'я («хватить мені істерити... я теж сердечниця, у мене теж тиск піднімається...»), а також неодноразово закликала скористатись послугами адвоката для забезпечення можливості ухвалення законного судового рішення («...адвоката візьміть, як Ви не розумієте...»).

У наведеному випадку суддею були допущені умисні грубі порушення норм суддівської етики, а також інші порушення, які, за

висновком Першої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя охоплюються пунктом 3 частини шостої статті 126 Конституції України, яким передбачено, що підставами для звільнення судді є вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді. За таких обставин застосування до судді дисциплінарного стягнення у виді внесення подання Вищій раді правосуддя про звільнення її з посади визнано пропорційним вчиненому дисциплінарному проступку.

Вартою уваги також є ухвала Першої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 10 липня 2020 року № 2080/1дп/15-20 про відкриття дисциплінарної справи стосовно судді Київського окружного адміністративного суду Брагіної О.Є. [9].

Скаржник зазначив, що судове засідання суддя Брагіна О.Є. проводила у принизливій формі, із застосуванням щодо нього психологічного тиску та образливих висловів, що принижує честь і гідність скаржника та його неповнолітньої дитини. Зокрема, під час надання позивачем пояснень, суддя перебивала («Позивач, для того щоб отримати позитивне рішення, ви повинні суд переконати, я поки що ніяких переконань не чую... У мене виникає питання, для чого ви звернулися до суду?!»), у відповідь на запитання позивача погрожувала притягнути до відповідальності («Це ви мені ставите питання? Це що в нас? Колоквіум? Чи що? Я вас за неповагу до суду оштрафую!»), демонструвала зверхність, вказуючи на необізнаність позивача та його представника у чинному законодавстві («Закон України...це ваш представник мені пояснить, а ви мені пояснить ваші підстави звернення до суду, а не ваше бачення. Поки що жодних підстав я не почула, окрім вашої фантазії», «Не потрібно мені розказувати про цей Закон... я цей Закон знаю напам'ять, на відміну від вас, дилетанта, який зараз мені намагається процитувати якісь положення, витягнуті з Закону!»).

Крім того, суддя проявила неповагу до позивача за ознакою релігії («Релігійні обряди будете проводити у відповідних закладах, а не в судовому засіданні»), а також виявила явне роздратування та допустила зневажливе і зверхнє висловлювання до неповнолітньої, в інтересах якої було подано позов, зазначивши, що вона (неповнолітня) навчається в одинадцятому класі і досі не може сформулювати свою думку.

У наведеному прикладі очевидність проявів зневажливого, зверхнього ставлення до людини у поведінці судді є безсумнівною навіть для стороннього спостерігача. Однак Дисциплінарна палата Вищої ради правосуддя ще має прийняти остаточне рішення у цій справі.

Непоодинокі випадки неповаги судді до учасників процесу свідчать про наявність проблем морально-етичного характеру у суддівському середовищі, представники та представниці якого демонструють грубість, нахабство, неврівноваженість, зневагу та відсутність тактовності, забуваючи при цьому положення Преамбули до Кодексу суддівської етики [3], відповідно до якого «усвідомлюючи значимість своєї місії, з метою зміцнення та підтримки довіри

суспільства до судової влади судді України вважають, що зобов'язані демонструвати і пропагувати високі стандарти поведінки, у зв'язку з чим добровільно беруть на себе більш істотні обмеження, пов'язані з дотриманням етичних норм як у поведінці під час здійснення правосуддя, так і в позасудовій поведінці».

Шляхи вирішення аналізованої проблеми повинні охоплювати щонайменше три напрямки: підготовку правників – майбутніх суддів, порядок та процедуру добору суддівських кадрів та дисциплінарну практику.

Під час підготовки правників заклади вищої освіти повинні особливу увагу приділити морально-етичним складовим відповідних освітніх програм з метою формування стійких ціннісно-етичних установок майбутніх суддів, прокурорів, адвокатів. Стандарт другого (магістерського) рівня вищої освіти для отримання освітнього ступеню вищої освіти «магістр» за спеціальністю 081 «Право» у галузі знань 08 «Право» [10] зазначає, що однією із спеціальних (фахових) компетентностей випускника є здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника, а одним із результатів навчання повинна стати здатність співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

Щодо порядку та процедури добору суддівських кадрів, то у п.10 Основних принципів незалежності судових органів [11], які були схвалені Генеральною Асамблеєю ООН ще у 1985 році, зазначається, що особи, відібрані на судові посади, повинні мати високі моральні якості та здібності.

Як вбачається зі змісту ч. 1 ст. 73 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [4], особисті морально-психологічні якості кандидата на посаду судді, поряд із його рівнем загальних теоретичних знань у сфері права та володіння ним державною мовою, перевіряються у ході відбіркового іспиту, який проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України у формі анонімного тестування.

Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 03.11.2017р. [12] визначено, зокрема, такі показники, що визначатимуться методикою тестування особистих морально-психологічних якостей у межах процедури добору кандидатів на посаду судді: емоційна стабільність; контроль емоцій; контроль імпульсів; відповідальність; рішучість; дисциплінованість; кооперативність; здатність відстоювати власні переконання; комунікативність; організаторські здібності; управлінські властивості особистості.

Порядок складення відбіркового іспиту та методика оцінювання його результатів, затверджений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 10 квітня 2017 року № 33/зп-17 [13], встановлює, що рівень особистих морально-психологічних якостей може бути низький/ середній/ високий. Успішними для зазначеного тестування є оцінки «середній» і «високий», де оцінка «середній» є такою, що відповідає меті добору. Можливо, слід поміркувати над тим,

щоб встановити такою, що відповідає меті добору, лише оцінку «високий рівень». Цей крок може допомогти максимально відсіяти тих кандидатів у судді, які не володіють високими моральними якостями.

Як уже зазначалося, прояв неповаги до інших суддів, адвокатів, експертів, свідків чи інших учасників судового процесу є підставою для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності. Чітка й послідовна дисциплінарна практика з цього питання, з одного боку, повинна забезпечувати дотримання дисципліни у суддівському середовищі на належному рівні, у тому числі й через невідворотність відповідальності, а з іншого – зміцнювати довіру суспільства до суду, підвищувати його авторитет у питаннях моралі та чесності. Дисциплінарна практика, що відповідає критеріям належної правової процедури, також повинна задовольняти суспільний запит щодо справедливого покарання суддів, які власноруч, негідною високого звання судді поведінкою, порушують права особи замість того, щоб сприяти їх захисту та відновленню.

Суддя є своєрідним індикатором суспільства, яке на сьогодні демонструє катастрофічно низький рівень моральності, культури та виховання. Проте органи суддівського врядування та самоврядування, а також суддівська спільнота у цілому повинна докласти максимум зусиль для забезпечення дотримання ціннісно-етичних стандартів професійної суддівської діяльності. Кожен суддя повинен усвідомити, що його небездоганна поведінка, яка не відповідає етичним професійним стандартам, порушує права та інтереси не лише учасників процесу, а й завдає істотної шкоди суспільству та державі, призводить до спотворення уявлення про незалежний, неупереджений та справедливий суд.

Джерела та література:

1. Сущенко В. Професійна відповідальність юриста: деонтологічні та правові проблеми // Наукові записки НаУКМА. 2002. Том 20. Юридичні науки. С.4-7.
2. Дідик С. Є. Кримінально-правова охорона правосуддя від незаконних діянь судді як спеціального суб'єкта злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2009. 18 с.
3. Кодекс суддівської етики, затверджений рішенням XI чергового з'їзду суддів України 22 лютого 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення 15.11.2020р.)
4. Про суудоустрій і статус суддів: Закон України №1402-VIII від 02.06.2016р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1136> (дата звернення 15.11.2020р.)
5. Великий таумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
6. Коментар до Кодексу суддівської етики: затв. рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 року № 1. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/komentar-kodeksusuddivskoietiki-edd47ed191.pdf> (дата звернення 15.11.2020р.)

7. Коментарі щодо Бангалорських принципів поведінки суддів. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/komentari-bangalorski-9818bfb11.pdf> (дата звернення 15.11.2020р.)

8. Рішення Першої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 28.09.2018р. № 3023/1дп/15-18 про притягнення судді Южноукраїнського міського суду Миколаївської області Волкової О.І. до дисциплінарної відповідальності. URL: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/142> (дата звернення 15.11.2020р.)

9. Ухвала Першої Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя від 10 липня 2020 року № 2080/1дп/15-20 про відкриття дисциплінарної справи стосовно судді Київського окружного адміністративного суду Брагіної О.Є. URL: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/3694> (дата звернення 15.11.2020р.)

10. Стандарт другого (магістерського) рівня вищої освіти для отримання освітнього ступеню вищої освіти «магістр» за спеціальністю 081 «Право» у галузі знань 08 «Право»: затв. наказом МОН № 1053 від 17.08.2020р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/08/08-1-pravo-magistr.pdf> (дата звернення 15.11.2020р.)

11. Основні принципи незалежності судових органів. ООН. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 13.12.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text (дата звернення 15.11.2020р.)

12. Показники, які визначатимуться методикою тестування особистих морально-психологічних якостей у межах процедури добору кандидатів на посаду судді : затв. рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 03.11.2017р. URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/dobir-kandidativ-na-posadu-suddi-vpershe/documents-pp/pokazniki-iaki-wiznatchatimutsia-mietodikoiu-tiestuwannia-osobistich-moralno-psichologitchnich-iakostiej-u-miezach-proceduri-doboru-kandidatiw-na-posadu-suddi/> (дата звернення 15.11.2020р.)

13. Порядок складення відбіркового іспиту та методика оцінювання його результатів: затв. рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 10.04.2017 р. № 33/зп-17. URL: <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/poriadokk1.pdf> (дата звернення 15.11.2020р.)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZAWODOWA PRAWNIKA ZA OKAZYWANIE BRAKU SZACUNKU UCZESTNIKOM PROCESU (NA PRZYKŁADZIE SĘDZIEGO)

Artykuł jest poświęcony badaniu niektórych aspektów niewypełniania przez sędziego obowiązku okazywania szacunku uczestnikom procesu, wynikającego z ukraińskiej ustawy „O sądownictwie i statusie sędziów”. Ujawnia się etyczny charakter i treść tego obowiązku, jego znaczenie i wartość zarówno dla sędziego, jak i społeczeństwa. Opierając się na przykładach praktyki dyscyplinarnej Naczelnej Rady Sądownictwa, artykuł analizuje typy zachowań sędziego, które mogą świadczyć o przejawach braku szacunku, wyszczególnia typy uczestników

procesu, które najczęściej cierpią z powodu nieodpowiedniego zachowania sędziego.

Konsekwencją braku szacunku sędziego dla uczestników procesu jest postępowanie dyscyplinarne. Taka odpowiedzialność jest bardzo skutecznym środkiem zapewniającym, że zachowanie sędziego w wymiarze sprawiedliwości odpowiada wysokim standardom zawodowym, a także skutecznym środkiem zapobiegania takim przewinieniom dyscyplinarnym w przyszłości.

Słowa kluczowe: odpowiedzialność zawodowa, sędzia, odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego, etyka zawodowa sędziów, obowiązki sędziego, brak szacunku dla uczestników procesu.

PROFESSIONAL RESPONSIBILITY OF A LAWYER FOR SHOWING DISRESPECT TO THE PARTICIPANTS OF THE PROCESS (ON THE EXAMPLE OF A JUDGE)

The article is devoted to the study of certain aspects of a judge's failure to fulfill the obligation provided by the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges" to show respect to the participants of the process. The ethical nature and content of this duty, its meaning and value for both the judge and society are revealed. It is emphasized that the compliance of ethical requirements of behavior in general and respect for the participants of the process in particular forms in the judge a stable personal imperative of certain behavior (internal aspect) and promotes authority, trust and respect for the court and judiciary (external aspect).

Based on the examples of disciplinary practice of the High Council of Justice, the article analyzes the types of judge's behavior that may indicate a manifestation of disrespect, the types of process participants are detailed that suffer from such judge's behavior most often. The consequences of the judge's disrespect for the process participants are his prosecution. This is a very effective means of ensuring that a judge's behavior during the administration of justice is in accordance with high professional standards, as well as an effective means of preventing such disciplinary misconduct in the future.

Keywords: professional responsibility, judge, disciplinary responsibility of a judge, judicial ethics, duties of a judge, disrespect for participants of the process.